

A "RÉGI MAGYARORSZÁGI NYOMTATVÁNYOK" MUNKÁLATAIRÓL

Elkészült a "Régi magyarországi nyomtatványok" című kiadvány első kötetének (1473-1600) kézírata, 1961 óta - a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával - kis munkaközösség foglalkozik az Országos Széchényi Könyvtárban a Szabó Károly által szerkesztett és már közel száz esztendő óta a "Régi Magyar Könyvtár" (röviden RMK) első és második kötetének új feldolgozásával. Ez a munkálat felöleli az összes régi nyomtatványt, amelyet Magyarországon területén nyomtak, illetve külföldön - részben vagy egészben - magyar nyelven jelentettek meg. Azonban az RMK-tól eltérően nem a címlap leírására, hanem elsősorban a régi nyomtatványokra vonatkozó megállapításokra, azaz az irodalomra, és az egyes példányok lelőhelyére helyezték a szerkesztők a súlypontot. Ezzel kutatók, könyvtárosok stb. számára közvetlenül használható kézikönyv készül.

A tételek a korábbi anyaggyűjtés felhasználásával, lehetőleg az egyes művek közvetlen tanulmányozásával készülnek. Ha eredetiben nem volt a nyomtatvány hozzáférhető, úgy a róla készült mikrofilmet igyekeztek megszerezni. Ennek során tucatnyi gyűjteményből, több mint tízezer felvételen, mintegy kétszáz olyan régi munkához jutott hozzá a Széchényi Könyvtár, amelyek egy része eddig teljesen hozzáférhetetlen volt a hazai kutatás szempontjából.

A feldolgozás és a publikálás időrendben történik, az RMK I. és II. kötetébe tartozó anyag azonban egybevonatan. Most elkészült az első korszak (XV-XVI. sz.) egyes tételeinek formába öntése: ezernél több tétel mintegy kétezer gépelt lap terjedelemben. Ez több mint 50 százalékos kiegészítést jelent Szabó Károly kiadványához képest, ezen kívül az RMK megállapításainak egész sora kerül helyesbítésre. A lelőhelyek ellenőrzésével e vonatkozásban is korszerű adatokkal segítik a kutatást.

Az egyes tételek felépítése a következő:

1. tételszám
2. rövid címléírás (szerző, cím, hely, év, nyomdász, terjedelem, formátum)
3. bibliográfiai hivatkozás a legjobb leírásra
4. szövegközlés (fakszimile-, kritikai-, szövegkiadás)
5. rövid tartalmi meghatározás
6. a nyomtatvány ama részei, amelyeket a címléírás nem tükröz
7. variáns
8. jegyzet (irodalom, új megállapítások stb.)
9. könyvdisz
10. más 1601 előtti hazai kiadás
11. lelőhelyek

A következő, az anyag egészéből kiszakított példának a feladata pusztán az, hogy képet adjon a "Régi magyarországi nyomtatványok" tudományos igényességéről és széleskörű gyakorlati felhasználhatóságáról; a leírás egyes utalásai, jelölései, rövidítései a teljes kiadvány és használati utasítása alapján érthetőek.

1. 34
2. (HONTER, Johannes): Sententiae ex libris pandectarum iuris civilis decerptae. (Corona) 1539 [Honter]. [52] fol. - 8°
3. RMK II-20.
4. Az előszó szövegkiadása Netoliczkától (Johannes Honterus' ausgewählte Schriften, Wien-Nagyszeben 1898, pp. 202-206.).
5. A Justinianus-féle pandekták rövid mondásokba foglalt kivonata.
6. Az előszót Honter írta [Szapolyai] János királyhoz. Ennek visszhangjáról tudósít Verancsics Antal Honternek írt levelében (Gyulafehérvár 1540 március 7 - MHHS IX pp. 73-75. - Cf. G. D. Teutsch "ASL" 13 (1876) 113. - Trausch II p. 208.).
7. Az első ivnek az a variánsa, ahol a címlap egyszínű nyomással készült (a kétszínnyomás jelentőségéről: Gulyás, Könyvnyomtatás p. 55.), s hiányzik belőle az ajánlás, Nagy Barna megállapítása szerint 1544-re tehető új szedésről készült levonat ("MK" 78 (1962) 217-221.).
8. A mű jelentőségéről többek között Friedrich Teutsch ("ASL" 15 (1878) 239.), Johann Höchsmann (Johannes Honter der Reformator Siebenbürgens und des sächsischen Volkes, Wien 1896, pp. 38-40.), Netoliczka (Ausgewählte p. 32) és Klein (Honter p. 28.) írt.
9. Könyvdiszkek: Soltész né pp. 34, 132. (II tábla 1 variánsa Cf. Nagy Barna ibid.)
10. Más XVI. századi kiadás: Brassó 1544 = 55 sz.
11. I Bp OSzK 1 6 - Bp Acad 1 - Bp Univ 1 - Brasov Honterus 1 1 1 - Cluj Univ 1 - Marosvásárhely Teleki-Bolyai 8 - Marosvásárhely Teleki Mh 1 - Sibiu Bruk. 1

III Teutsch D. György

Jelenleg a kézirat adatainak és fogalmazásának összhangba hozatala illet-

ve az adatok ellenőrzése folyik. Megkezdődött a mutatózási munka előkészítése is; a kézikönyv használhatósága ugyanis nagyrészt ezen múlik. A kiadvány használatát az alábbi szempontok szerint készült mutatók segítik majd elő: név, cím, szak, nyelv, nyomda, helynév, lelőhely, valamint a Szabó-, illetve a Sztripszky-számok szerinti mutató. Még ez évben megkezdik a következő, 1601-1650 közötti korszak anyagának előkészítését a budapesti gyűjteményekben hozzá nem férhető művek felmérésével, illetve ezek mikrofilmjének bekérésével.

Az Országos Széchényi Könyvtár és az MTA közös kiadásában megjelenő kötet remélhetőleg nem csupán a magyar nemzeti bibliográfia legkorábbi száradainak korszerű feldolgozásával, de az összes tudomány hazai történetének kézikönyveként haszonnal segíti majd a kutatók és könyvtárosok munkáját.

(Borsa Gedeonnak az OSZK Híradó 1964. évi 5. számában megjelent cikke alapján.)

TUDAKOZÓDÁS KÜLÖNLEGES ÜGYEKBEN: 170-100

A legtöbb európai fővárosban működik tudakozó központ, mely telefonon felvilágosítást ad a legkülönbözőbb kérdésekben hozzáforduló érdeklődőknek. Ezeket a tudakozókat különböző szervek tartják fenn: a nyugati országokban többségében magánvállalkozások (a párizsi már 1935-ben indult), Prágában a Városi Tanács Népművelési Osztályának az intézménye; az NDK-ban és Magyarországon például a posta a fenntartó szerv.

A Budapesti Távbeszélő Igazgatóság Távbeszélő, Tudakozó és Névsorszerkesztő Hivatala jelen formájában 1956-57-től tartja fenn különleges tudakozó szolgálatát.

Naponta 7 és 21 óra között egyidejűleg 2 hívási lehetőség áll az érdeklődők rendelkezésére. A szolgálatot két műszakban összesen 10 fő látja el, akik 7 óránként váltják egymást. Munkaidejük fennmaradó részét a rendes tájékoztatásban töltik. A munkatársak iskolai végzettsége érettségi, ezen kívül 1 fő az ELTE Természettudományi Karának matematika-fizika szakos hallgatója,